

Kdo jsou „ta knížata, která nám vládnou...“?

Drazí bratři a sestry,

v tomto čísle Angelu vám předkládám článek, který mě zaujal. Pojednává o rozdílech současné politiky a způsobech vládnutí v dobách předešlých. Jsem si vědom, že se jedná o náročné téma, které se do doby prázdninové příliš nehodí, ale možná vám, podobně jako mně, pomůže pochopit kořen současných společenských problémů.

O morálních kvalitách naší vrcholné reprezentace napříč politickým spektrem si snad dnes již nikdo nedělá iluze. A naivně by se domníval, že jinde je to lepší. Příkladem za všechny budiž USA, kde do Bílého domu usedl jeden z největších a nejbojovnějších potratářů... Jak je to možné? Slavný francouzský dramatik Jean Racine v sedmáctém století na tuto otázku odpověděl další otázkou: „Kdo jsou ta knížata, která nám vládnou? Odkud se vzala?...“

Nota bene... jsou to opravdu knížata? Jde o „odborníky na vládnutí“, elity národa, cílevědomě už od dětství ke svému vůdcovskému úkolu připravované jako ve středověku? Tehdejší křesťanská společnost, Christianitas, rozlišovala „trojí lid“, tzn. tři stavy: ty, kdo se modlí (oratores), ty, kdo bojují (bellatores), a ty, kdo pracují (laboratores). Každý z těchto stavů byl nadto ještě uvnitř rozčleněn a hierarchicky uspořádán. Žádný z nich se také nikdy nestal uzavřenou kastou jako v indické civilizaci. Krom toho ne všichni lidé byli zařaditelní mezi některý z těchto stavů. Vždycky bylo dost tzv. „volných“, nenáležících nikam.

Prvním stavem bylo duchovenstvo všech hierarchických stupňů, počínaje nositeli nižších svěcení (ostiáři, lekteři, akolyti ...) a posledními

mnichy-zahradníky v klášterech a konče biskupy, kardinály a papežem. Druhý stav tvořila šlechta, aristokracie, u níž rozlišujeme: aristokracii erbovní, čili rodovou (v ní se formovali vládcové), aristokracii tógy, čili zámožný městský patriciát, a tzv. aristokracii pera, čili inteligenci. Tento třetí typ se zpočátku kryl s prvním, duchovenským stavem, neboť až do vrcholného středověku byli oratores téměř jediným nositelem vzdělanosti. Teprve od čtrnáctého století začala početně narůstat vrstva intelektuálů-laiků. Třetí stav tvořil služební personál, poddaní sedláci a částečně také městští cechovní řemeslníci.

Nejen každý z těchto stavů, ale také každá skupina uvnitř daného stavu měla svůj étos, své ideály a tužby, přirozená byla i rivalita mezi nimi. Známým se stalo heslo rytířů-křížáků: „Krev hrdinů je Bohu milejší než modlitby kněží a inkoust učených!“ Spory o to, koho vlastně činnost lépe odpovídá Boží vůli, probíhaly v rámci té samé koncepce světa, spiritualistické (= vnímající duchovní hodnoty) a teocentrické (= na Boha zaměřené), proto nezpůsobily újmu sociální konstrukci Christianitas. Naopak, tento „pluralismus elit“ poskytl západoevropské křesťanské civilizaci úžasnou dynamiku kulturního i vědeckého rozvoje, která není v dějinách s ničím jiným srovnatelná a pokračovala i po rozpadu náboženské jednoty v šestnáctém století.

Sociální systém Christianitas se však v průběhu šestnáctého až dvacátého století zhroutil. Příčinou byl obrát v samotných základech. Spiritualistická a teocentrická koncepce světa, daná katolickým křesťanstvím, byla popřena a nahrazena atomizovanými, navzájem si odporujícími konstrukty. A protože „království mezi sebou rozdělené zpustne“, tak toto množství protikladných myšlenkových soustav se nemohlo stát sociální koncepcí společnosti a státu.

Jediné, co přetrvalo, byly staré rivality jednotlivých stavů a skupin uvnitř stavů. Ty se však už – na rozdíl od středověku – nerealizovaly v rámci jedné a téže myšlenkové koncepce světa, koncepce katolického univerzalizmu, nýbrž v naprostém vzduchoprázdnu, bez mantinelů, stanovených středověkou náboženskou vírou. Tyto mantinely prostě zmizely, přestaly existovat. Moderní filosofie a ideologie neměly ve své vnitřní rozpornosti vůbec na to, aby vytyčily oněm rivalitám nové hranice.

Zmizela tedy vnitřní touha „líbit se Bohu“ svou krví prolitou v boji za spravedlivou věc, jak byla zřejmá u středověkých křížáků. Nahradila ji snaha zalíbit se vládcům a lidu a vytěžit z toho maximum pro své osobní, ryze materiální požitky. Zanikla snaha naplnit na maximum poslání svého stavu. Nahradilo ji úsilí ovládnout jiné stavy, dát najevo

svou větší důležitost než ony. Králové přestali být služebníky spravedlnosti, odpovědnými Bohu a stali se absolutními vládci (mnoho jich se o to snažilo už ve středověku), šlechta rezignovala na ozbrojenou ochranu poddaných (tu přenechávala žoldnéřům a povinně odvedeným brancům) a oddávala se rozmařilému životu v komnatách nádherných zámků a paláců, aby tak „demonstrovala“ svoji nadřazenost.

Hlasitě se ozvali intelektuálové, dříve nazývaní „klerkové“ (původně klerikové, později i laikové). Mezi tradičním klerkem a novověkým intelektuálem existuje zásadní rozdíl. Vynikající polský politolog Jacek Bartzel ve svém eseji „Ci książęta, którzy nami rządzą...“ (jehož pozměněný titul jsem si vypůjčil pro svůj příspěvek) uvádí jednu osvícenskou anekdotu, jak ji zaznamenal holandský autor Peter Sloterdijk: Kníže Gloucester, když uviděl novou objemnou knihu spisovatele Edwarda Gibbona, mu řekl: „Zase tak tlustá kniha, pane Gibbone? Škrábeme a škrábeme, pořád jen škrábeme, co, pane Gibbone?“ Tato anekdota zrcadlí osvícenský úhel pohledu „aristokracie myšlení“, která na rozdíl od středověku přestala sloužit pravdě a zároveň přestala respektovat své zařazení v rámci stavovsky uspořádané společnosti. Již se necítila být součástí duchovenského stavu, ani stavu šlechtického, ale odvolávala se na „důležitější šlechtictví, přirozenou aristokracii talentu a génia“. Proti tomu neznamená dědičné šlechtictví zholá nic, dědiční šlechtici jsou „barbaři, kteří ničemu nerozumějí“, jak ukazuje uvedená anekdota o „primitivním“ knížeti Gloucesterovi, jenž v psaní knih vidí jen „škrábání, škrábání, škrábání...“ Intelektuálové s odvoláním na své nadání vznášejí nárok být rozhodující elitou společnosti, která – na rozdíl od dřívějších klerků – už neslouží pravdě, ale pravdu ovládá a dokonce závazně stanoví, co pravdou je a co není. Tak se stalo, že „pravdou“ se mohla stát i vyložená lež a naopak.

S tím souvisí i jejich pohrdání duchovenským stavem. Kněží a mniši se nikdy nedeklarovali jako vládcové pravdy, ale jako její pokorní služebníci, jejichž úkolem je předat ji neporušenou dalším generacím. Pravda není jejich vynálezem, ale Božím darem, který nutno chránit před porušením. Proto musí odmítat nároky intelektuálů stanovit na základě vlastního rozumu, co je a co není pravdou. Tady nemohlo nedojít k prudkému střetnutí. Zde tkví mj. i kořeny osvícenského antikaticismu, potažmo antichristianismu vůbec.

Intelektuálové si berou za spojence měšťanstvo, buržoazii. I buržoa se cítí – podobně jako intelektuál – nedoceněn ve své důležitosti, domnívá se, že jeho stavovské zařazení neodpovídá tomu, co společnosti přináší. Pojem „buržoa“ je přitom velmi různorodý.

Zámožný městský patricij je obchodníkem, jehož bohatství stále častěji převyšuje bohatství rodové aristokracie. Proč má tedy být v rámci stavovského zřízení postaven na roveň dědičné šlechtě, když má větší majetek? K buržoům se řadí i zámožnější řemeslníci, ve středověké Christianitas příslušníci třetího stavu, čili v jedné rovině s venkovskými sedláky. To je pro ně urážlivé, oni přece znamenají mnohem víc. S nárůstem produkce a akcelerací obratu peněz měšťanstvo produkuje další vrstvu – bankéře, kteří díky financím ovládají ze zákulisí stále více všechno.

Buržoazie právě tak jako intelektuálové nenávidí Církev a krále. Jim dává za vinu „křivdu“ nedoceneného zařazení ve společnosti. Proto pryč s nimi! Výstižná je věta Denise Diderota, že „na světě bude dobře teprve tehdy, až poslední král bude viset na střevech posledního kněžoura.“ Velká francouzská revoluce tuto vizi téměř realizovala. Svět starého pořádku, civilizace Christianitas, byl zničen. Buržoazie zvítězila. Staré elity byly buď vyvražděny, nebo samy „zburžoazněly“.

Intelektuálové jsou ale zklamáni. Stará rodová aristokracie byla sice svržena, došlo k „privatizaci“ náboženství a duchovenského stavu, ale „aristokracie talentu a génia“ marně čekala na moc a vliv. Nikdo nestál o její „nová odhalení pravdy“, pohled společnosti směřoval k produkci, penězům a počtu nul na bankovních kontech a na burzách. To byli noví bohové. Toto zklamání je markantně pozorovatelné na rozdílu mezi literaturou osmnáctého a devatenáctého století. Zatímco u Defoea, Diderota, Lessinga nebo Schillera je měšťan vzorem ctností, který vyniká nad dekadentní šlechtu, u Balzaka, Huga, Maupassanta či Heineho je buržoa degenerovaným parazitem, majícím zájem jen o zisk, peníze a sladký život. Intelektuálové teď stojí v opozici vůči buržoazii, které pomohli svým perem získat moc – a která je potom místo vděku odsunula stranou.

Avšak intelektuálové devatenáctého století se opět liší od svých kolegů před sto lety. Zatímco osvícenci ještě kladli alespoň formální (samozřejmě notně přemrštěný a zvrácený) důraz na rozum a logiku, nespokojení intelektuálové devatenáctého století již smýšlejí jinak. Tyto pojmy jsou podle nich vyčpělé, zastaralé, pravda je něco relativního, rozhodující je dynamika, změna, revoluce, nový pořádek. Vzniká zvláštní typ intelektualismu, nazvaný Paulem Johnsonem „dandysmus“ (srov. P. Johnson, Intelektuálové). Prototypem dandyho se stává Karl Marx: ješitný, ctižádostivý, arogantní, netolerantní a pohrdající přirozenou morálkou. Dandyové vykonali své dílo zkázy. Vlivný a známý dandy, filistr bez osobnosti, který ničemu pořádně nerozuměl a neuměl nic jiného než vzletně žvanit a tím hypnotizovat masu hlupáků, měl

rozhodující slovo, on určoval, který román či obraz je „uměleckým dílem“ a který „kýčem“, co je „pokrokové“ a co „reakční“ atd. Zde tkví kořeny současné nepřiměřené moci masmédií, která začíná právě tenkrát, v devatenáctém století, kdy dandyové v kavárnách a barech oslňovali svou rétorikou, již zakrývali duchovní prázdnotu – a jejichž názor, vzniklý nikoli na základě hlubokého studia a vzdělání, ale na základě ryze osobních kalkulací, prohlásila kavárenská smetánka za neomylný.

Spojencem dandystických intelektuálů se stalo dělnictvo, které se vyvinulo jako samostatná společenská třída po definitivním vítězství buržoazie. Pojem „dělnická třída“ je rovněž velmi komplikovaný. Zahrnoval jak poctivé a slušně vydělávající řemeslníky, tak i tovární dělníky, kteří se často stávali obětmi křivd v důsledku propouštění a krachu podniků, tak i lumpenproletariát, který si nejčastěji dával název „dělnická třída“ na vývěsní štít. Dandyové Marx, Engels, Lassalle, Bebel, Lenin aj. je fascinovali vizí „ráje na zemi“, v níž oprávněné požadavky sociální spravedlnosti se snoubily s nereálnými utopickými představami dokonalého pozemského ráje a – což je ještě horší – s nenávistí a pomstychtivostí. Důsledkem byla katastrofa obou světových válek a krvavých totalit nacionálního socialismu a komunismu. Nezabránil tomu ani fakt, že ke konci devatenáctého století se buržoa – řečeno slovy Gómeze Dávily z jeho Scholií – „téměř zcivilizoval“. Část měšťanstva tenkrát akceptovala monarchii, která ještě tu a tam přežívala, neakceptovala však Církev. Tu ale uznala a její přínos ocenila část intelektuálů hlásících se k romantismu, jako Chateaubriand, de Maistre, d'Aurevilly, Cortés, Schlegel, Görres aj.

Všechno pozdě. První světová válka a bolševická revoluce zamíchaly kartami úplně jinak. Porouchali dandyové, ti získali rozhodující moc a vliv, ne dělnická třída. Tzv. „diktatura proletariátu“ byla ve skutečnosti diktaturou nedouků, polovzdělanců a dobrodruhů bez jakýchkoliv morálních zábran: Lénin – neúspěšný právník, oslňující svými „filosofickými“ pracemi, které jen dokazují, že tomuto oboru ani za mák nerozuměl; Bronstein-Trocký – bohatý podnikatel, hrající si na historika a politologa bez jakýchkoliv znalostí; Stalin – nedostudovaný teolog, vyloučený z pravoslavného semináře pro krádež, potom lupič a bandita; Mao – profesionální revolucionář, fascinující zejména lidi s plošším intelektem svými krvelačnými proklamacemi, vydávanými za „teoretická díla“ (např. že „pravda vychází z hlavně pušky“); Pol Pot – středoškolský profesor etiky, jenž se nemohl prosadit, proto upoutal na sebe pozornost jinak, svými výzvami k likvidaci „nepřátel“, které strhly všechny zločinecké kreatury svou „originalitou“ a „bezprostředností“. Ani jeden z těchto koryfeů a původců komunistických totalit nebyl dělníkem.

Totéž platí i o nacistické totalitě, která také hojně operovala „dělnickou třídou“. I tam měli rozhodující slovo dandyové: Hitler – zkrachovalý malíř, jehož slátaniny v Mein Kampf, vtělené do skvělé rétoriky, hypnotizovaly masy; Rosenberg – původně inženýr, neúspěšný v profesi, se snažil najít seberealizaci ve filosofii, výsledkem byl protikřesťanský Mýtus dvacátého století.

Nezdární následovníci středověkých klerků tak v komunismu dosáhli, co chtěli: neomezenou moc – a to pod vývěsním štítem „diktatury proletariátu“. Jenže brzy poznali, že socialismus je obr na hliněných nohou. Chybělo mu ekonomické zázemí, které tzv. proletariát na rozdíl od buržoazie a finančního kapitálu nebyl schopen poskytnout. Proto velmi rychle obnovili své osvícenské úsilí ovládnout buržoazii, jež si udržela své pozice a moc v tzv. demokratickém světě. To se jim podařilo v osudovém roce 1968. Potom už mohl tzv. reálný socialismus ve formě „diktatury proletariátu“ klidně zmizet jako veteš, která překáží. Za dvacet let bylo ve většině komunistických zemí po něm.

Tato revoluce se vedla jinak než dřívější. Jestliže Velká francouzská revoluce znamenala boj buržoazie a osvícenských intelektuálů proti Církvi a šlechtě, komunistická revoluce boj dělnictva a dandyů proti buržoazii, revoluce osmašedesátníků nebyla prioritně bojem proti nějaké třídě a společenské vrstvě, ale bojem proti mravním hodnotám, jak skvěle analyzuje ve své knize Smrt Západu Patrick Buchanan. Ty ještě přežívaly v povědomí lidí jako pozůstatek dřívější Christianitas, jako zbytek křesťanské civilizace.

Ohnisko nové revoluce se vytvořilo tam, kde by to nikdo nečekal: na univerzitách. J. Bartyzel ve zmíněném eseji upozorňuje na neblahý jev „zlidovění“ univerzit v průběhu dvacátého století, což postihlo hlavně humanitní obory. Ve středověké Christianitas musel uchazeč o akademické vzdělání prokázat hloubku vztahu k pravdě, obsažené v jednotlivých disciplínách. Kdo tomu nedostačoval, musel studia zanechat. Od osvícenství jsme ale svědky stále klesající úrovně humanitních oborů. Důvod je snadno pochopitelný. Dandyům nešlo o vzdělání, jen o to, aby zapůsobili na lidi a oslnili je svou rétorikou. K tomu se samozřejmě hodil nějaký ten akademický titul, ať je tedy co nejsnadněji dosažitelný! Proto je po válce v západních zemích univerzitní vzdělání snadno dostupné – a to nikoli jen v ohledu finančním, ale i z hlediska studijních požadavků.

Čím snadněji, čím jednodušeji se problematika postaví, tím lépe pro studenta. Středověká scholastika nebo morální teologie sv. Alfonse jsou disciplíny, které vyžadují nejen studium, ale také zanícené hloubání a pevný mravní postoj. Simplifikující vize světa, předkládaná Horkheimerem, Marcussem a dalšími exponenty tzv. Frankfurtské neomarxistické školy v šedesátých letech, podle nichž je nejvyšším cílem

„svobodný“ člověk, osvobozený od jha křesťanské a měšťácké morálky, byla velice snadnou cestou k dosažení diplomu i pro lidi, kteří by si o tom před nějakými třemi sty lety mohli nechat jenom zdát.

Hořící auta a rozbité výlohy v západních metropolích a zlynčování profesori, kteří nechtěli přistoupit na nové „osvobození“ člověka, tj. odbourání všech mravních zábran, daných křesťanskou civilizací, přinesli další „demokratizaci“ univerzit, kdy akademické senáty, tvořené převážně zrevolucionizovanými studenty, měly rozhodující slovo, kdo může či nemůže na dané alma mater přednášet. Násilí 68. roku přimělo buržoazii ke kapitulaci. Cesta k výchově ne středověkých klerků, ale arogantních, násilnických a sexuálně „svobodných“ dandyů byla úplně volná. Ti potom zaujali s pomocí zákulisní podpory bohatého finančního kapitálu vedoucí místa v politice.

Zdemokratizovaná, ve skutečnosti znásilněná univerzita je lůno, z něhož vygenerovaly chmurné postavy typu Clintona, Obamy, Zapatera, Schrödera, Fischera nebo Blaira, které by ještě před sto lety měly potíže s uplatněním v profesi prodavače v knihkupectví nebo recepčního ve slušném hotelu. Dnes ale mají univerzitní vzdělání a s penězi bankovního kapitálu, jenž brzy zjistil výhodu snadné ovladatelnosti těchto dandyů, jsou vedoucími politiky Západu. Důsledky všichni vidíme: dochází k totálnímu zvratu hodnot, promítnutému do legislativy. Nejprve rozvody manželství a všudypřítomná pornografie, potom potraty, antikoncepce, eutanazie, sodomie – co bylo ještě před šedesáti lety předmětem hnusu a opovržení, je nyní legální. Kdo by se divil? Dandyové ve vrcholné politice jen realizují to, o čem usilovali r. 1968, když zapalovali auta a bili nepohodlné profesory. Jde o jedny a tytéž lidi.

A u nás? Díky finančnímu kapitálu – spíš nadnárodnímu než národnímu – se do vysoké politiky nedostane žádný, kdo není v souladu s tímto trendem. To jsou ta „knížata, která nám vládou“. Ne Bohem pomazaní, z Boží milosti, od útlého věku vychovávaní a vzdělávaní k tomuto cíli s vědomím zodpovědnosti vůči Bohu, ale polovzdělání dandyové, političtí neobdobníci napříč politickými stranami, jejichž jedinou „předností“ je, že umí žvanit, žvanit a žvanit, jak napsal po válce Max Piccard (v knize Hitler v nás). Dnes už je věc tak daleko, že se ani nemusí snažit prezentovat lež tak, aby vypadala jako pravda. Lhát je přece v politice normální, koneckonců v současné éře postmodernismu jsou pravda a lež velmi relativní pojmy, takže co? Jen v jednom se tato „knížata“ mýlí. Jejich moc není totiž navždy. Ta náleží jen Bohu – a v tom je jejich prohra a naše vítězství.

Radomír Malý

historik, novinář, politik a vysokoškolský pedagog

Neporozuměli jste článku? Přečtěte si jej pozorně ještě jednou.

POŘAD BOHOSLUŽEB na 7. 8. – 14. 8. 2011:

Den	Liturgická oslava	Místo	Čas	Úmysl mše svaté
Neděle 7. 8.	19. NEDĚLE V MEZIDOBÍ měsíční sbírka	Hustopeče	8:00	za farníky
		Černotín	9:30	za Jaroslava a Antonii Rekovy, rod Humplíkovy a ž r
		Bělotín	11:00	za + Josefa Maláta
Pondělí 8. 8.	Sv. Dominika, kněze památka	Hustopeče	18:00	za Františka Trefila, mžku, celou rodinu a DO
Středa 10. 8.	Sv. Vavřince, mučedníka svátek	Černotín	17:00	za + Václava Cagaše, 2 prarodiče a ž r
		Špičky	18:00	za + Františka Randýska, rod, 2 bratry a DO
Čtvrtek 11. 8.	Sv. Kláry, panny památka	Bělotín	18:00	za + staříčky Tomáše a Marii Vaculovy
Pátek 12. 8.		Hustopeče	18:00	za Štěpánku Vinklárkovou, mžl, rod 2 str, ž a + r
Sobota 13. 8.		Hustopeče	13:00	křty dětí
		Polom	15:00	za farníky
		Černotín	18:00	za + mžl Josefa Reka a rod 2 str
Neděle 14. 8.	20. NEDĚLE V MEZIDOBÍ	Hustopeče	8:00	za Ludmilu Frankovou, sestry a bratry
		Špičky	9:30	za farníky
		Bělotín	11:00	za + r Kučerovu a zetě Luboše

Telefon na faru: **581 626 040**